

CONCEPT
CONCEPT*

Samen krachtig tegen armoede

armoede-aanpak

Inhoudsopgave

1.	Rapport in het kort	3
2.	Inleiding	4
3.	Wat willen we bereiken?	6
4.	Wat gaan we doen?	9
5.	Hoe gaan we dit financieren?	15
6.	Conclusies, advies	17
7.	Bijlage 1: Armoede-aanpak in één oogopslag	18
8.	Bijlage 2 : Wethouder in gesprek met ouders in de bijstand	19
9.	Bijlage 3: Vrijwilligersorganisaties in gesprek over de armoede-aanpak.....	20
10.	Bijlage 4: Gebiedsteams over de armoede-aanpak.....	22

1. Rapport in het kort

Leidraad voor de armoede-aanpak in onze gemeente is het beleidsplan “Veerkracht in het Sociaal Domein”, vastgesteld door de raad in oktober 2014. De daarin vastgestelde visie, keuzes en uitgangspunten gelden ook voor de uitvoering van het armoedebeleid in het algemeen, de daarop geënte armoede-aanpak vormt daar geen uitzondering op.

Ook in onze gemeente komt armoede voor. Er is sprake van armoede als in een gezin de financiële middelen zo beperkt zijn dat zij materieel, cultureel en/of sociaal zijn uitgesloten van de minimaal aanvaarbare levenspatronen in ons land. We moeten elkaar helpen, daar waar mogelijk en gewenst. Er zijn inwoners die in armoede leven, die we tot op heden niet bereiken. We beseffen dat sommigen niet mee willen doen in onze samenleving. We respecteren dit, mits er geen kinderen in het geding zijn en er geen sprake is van overlast in de omgeving. We blijven streven een ieder die in armoede en sociaal isolement leeft te bereiken. Persoonlijke aandacht is hiervoor maatgevend.

Deze armoede-aanpak is samen met betrokken inwoners en organisaties tot stand gekomen, in het bijzonder met de WWB cliëntenraad en het Wmo-platform.

In 2016 en 2017 gaan we met een 12-tal acties aan de slag, te weten:

1. Preventie inbedden in het onderwijs - jongeren zijn zich financieel bewust
2. Preventie volwassenen - voorkomen van armoede door geldzaken op orde
3. Armoede onder ouderen - in beeld brengen en hierop acteren
4. (Her)kennen armoedesignalen per gebied en lokaal actie ondernemen
5. Stimuleren vrijwilligerswerk - ervaringsdeskundigen helpen elkaar
6. Vrijwilligersorganisaties geldzaken versterken - kwetsbare inwoners krijgen ondersteuning
7. (Nood)fondsen, diaconie in kaart brengen - per gebied weet men elkaar te vinden
8. Ruimte voor particuliere initiatieven -
9. Slim inzetten van schulddienstverlening en bewindvoering - mensen krijgen weer regie over eigen financiën
10. Voorkom wanbetaling - verbeteren van vroegsignalering door ketenpartners
11. Verordeningen en beleidsregels in het sociaal domein transformeren - maatwerk leveren
12. Digitaliseren in het sociaal domein en verminder bureaucratie

Daarnaast zijn er in het sociale domein ontwikkelingen in gang gezet, die ook bijdragen aan de armoede aanpak. Relevante ontwikkelingen of programma's die nauw verband hebben met de armoede-aanpak zijn om deze reden ook genoemd in dit rapport.

We investeren in het versterken van de eigen kracht en de informele ondersteuning. Dit doen we door het organiseren van bijeenkomsten en trainingen voor inwoners en vrijwilligers. Er komt een pilot voor het opbouwen van het sociaal netwerk in de vorm van een weekendschool. We helpen kinderen hun toekomstperspectieven te verbreden, het zelfvertrouwen vergroten, talenten van leerlingen helpen benutten. De benodigde middelen komen uit de begroting van het sociale domein. Als randvoorwaarde geldt dat de huidige middelen voor het armoedebeleid niet worden meegenomen in besparingsdialogen of ombuigingen.

Ook voor de toekomst geldt dat deze armoede-aanpak open staat voor nieuwe ontwikkelingen en ideeën. Wij laten ook graag ruimte en creativiteit over bij anderen voor initiatieven die bijdragen aan de armoede-aanpak in onze gemeente.

We gaan samen krachtig tegen armoede strijden. Aan de slag!

2. Inleiding

Van armoede is bekend dat het doel - financieel gezond zijn - een hele grote psychische druk legt op mensen, waardoor andere doelen naar de achtergrond verdwijnen. Het op orde hebben van de financiële huishouding is een voorwaarde om mee te doen in onze samenleving. Anderzijds zijn ook gezondheid en veiligheid basisvoorwaarden die in balans moeten zijn om mee te kunnen doen in de samenleving. Armoede, gezondheid en veiligheid zijn 3 thema's die verband houden met de mogelijkheden van participatie.

Wat is armoede?

We hanteren de volgende definitie van het begrip armoede: Het gaat om huishoudens, waarbij de financiële middelen zo beperkt zijn dat zij materieel, cultureel en/of sociaal uitgesloten zijn van de minimaal aanvaardbare levenspatronen in Nederland (gebaseerd op de definitie van de Europese Unie). Omdat armoede niet alleen een financieel, maar juist ook een sociaal probleem is, ligt de oplossing niet in meer of ruimere financiële regelingen, maar in een brede maatschappelijke aanpak. Daarbij moeten burgers én hun sociale omgeving zoveel mogelijk rechtstreeks en persoonlijk benaderd worden. Effectief armoedebeleid zorgt ervoor dat mensen hun leven (weer) in eigen hand nemen (armoedebestrijding in ruime zin).

Het doel van onze armoede-aanpak is samen krachtig tegen armoede. Iedereen kan meedoen in onze gemeente.

Welke subdoelen streven we na en welke inspanningen zijn hiervoor nodig?

1. Het versterken van het zelf oplossend vermogen.
 - Inzetten van de eigen kracht om financieel gezond te blijven (of te worden). Hiervoor is de inzet van preventief armoedebeleid nodig, dit gaat volgens 2 sporen: terugdringen van armoede (via generatie op generatie) en het verzachten van bestaande armoede (via ondersteuning in geld en sociaal netwerk).
2. Verbeter effectiviteit informele ondersteuning
 - Versterk de informele hulp en verbind met formele hulp
3. Verminder professionele ondersteuning
 - Stimuleer efficiency en vernieuwing
4. Vereenvoudigen regels en stelsel
 - Maatwerk leveren

Om een veerkrachtig sociaal domein te bereiken staat de mens centraal. Het investeren in eigen kracht, in het eigen netwerk en de sociale gemeenschap geldt zeker ook voor het bestrijden van armoede. Maar ook: voorkomen en ondersteunen, gaat vóór professionele hulpverlening.

Wat is de huidige situatie?

We willen aansluiten bij wat er al is, zowel qua activiteiten als qua beleid. Armoedebestrijding is van alledag, zowel professionals als vrijwilligers zijn dagelijks actief om kwetsbaren in de samenleving te ondersteunen.

Maar ook wat is er beschreven op het gebied van armoede? Belangrijke input zijn de adviezen en aanbevelingen van de werkgroep armoede, onderdeel van het Wmo-platform. Er zijn door de gemeenteraad vastgestelde beleidsplannen: Veerkracht in het sociaal domein, Op weg naar een moderner minimabeleid en het coalitieakkoord 2014- 2016 Samen Krachtig! Ook is gekeken naar welke ontwikkelingen er op dit moment binnen de gemeente zijn, waarmee zijn raakvlakken. Er wordt onder meer gewerkt aan een sociaal ontwikkelagenda Sociaal Domein. In deze agenda wordt de focus voor de toekomst gelegd. Waar willen we met het sociaal domein in onze gemeente naar toe. De armoede-aanpak maakt onderdeel uit van deze ontwikkelagenda. Sinds 1 januari 2015 is het gebiedsgericht werken operationeel en dit zal de komende jaren verder gestalte krijgen. De voorstellen in deze armoede-aanpak passen binnen het gebiedsgericht werken.

Hoe is deze armoede-aanpak tot stand gekomen?

In overleg met de WWB cliëntenraad en het Wmo-platform zijn enkele betrokken uit onze samenleving gevraagd om samen de initiatiefgroep armoede te gaan vormen. De vraag is hoe kunnen we ons samen sterk maken tegen armoede? De mensen die de initiatiefgroep armoede vertegenwoordigen zijn afkomstig van de voedselbank, Zonnebloem, cliëntenraad Tellens, Uitkeringsgerechtigden steunpunt Sneek (UGS), diaconaal opbouwwerk, Timpaan samenlevingsopbouw, WWB cliëntenraad, Wmo-

platform, Stichting Kind in Armoede en een beleidsadviseur sociaal domein. In totaal maken 6 personen deel uit van deze initiatiefgroep armoede.

Allereerst zijn verschillende signalen van armoede op tafel gelegd. Hoe kan het dat er een beroep wordt gedaan op de voedselbank? Waarom wordt er niet altijd vanuit de mens gedacht en gewerkt (gekanteld werken door de gemeente)?

Vervolgens zijn de ideeën uitgewerkt in voorstellen. Er zijn gesprekken aangegaan met medewerkers van de gebiedsteams. De wethouder is in gesprek gegaan met enkele ouders in de bijstand. De initiatiefgroep armoede heeft op 6 oktober jl. een bijeenkomst georganiseerd met betrokken vrijwilligersorganisaties over wat nodig is voor armoede-aanpak in onze gemeente. Tot slot is dit rapport besproken met het Wmo-platform en de WWB cliëntenraad .

Leeswijzer en proces

In deze uitvoeringsnota staan voorstellen die nodig zijn voor onze armoede-aanpak. De doelen en inspanningen worden in hoofdstuk 3 beschreven. De voorgestelde maatregelen worden vervolgens in hoofdstuk 4 zo concreet mogelijk beschreven. In een bijeenkomst met maatschappelijk betrokken vrijwilligersorganisatie zijn deze acties getoetst en verder onderbouwd. Hoofdstuk 5 gaat over de financiering van deze armoede-aanpak.

Deze uitvoeringsnotitie wordt in december 2015 aan het college voorgelegd ter besluitvorming. De gemeenteraad zal via actieve info hierover worden geïnformeerd.

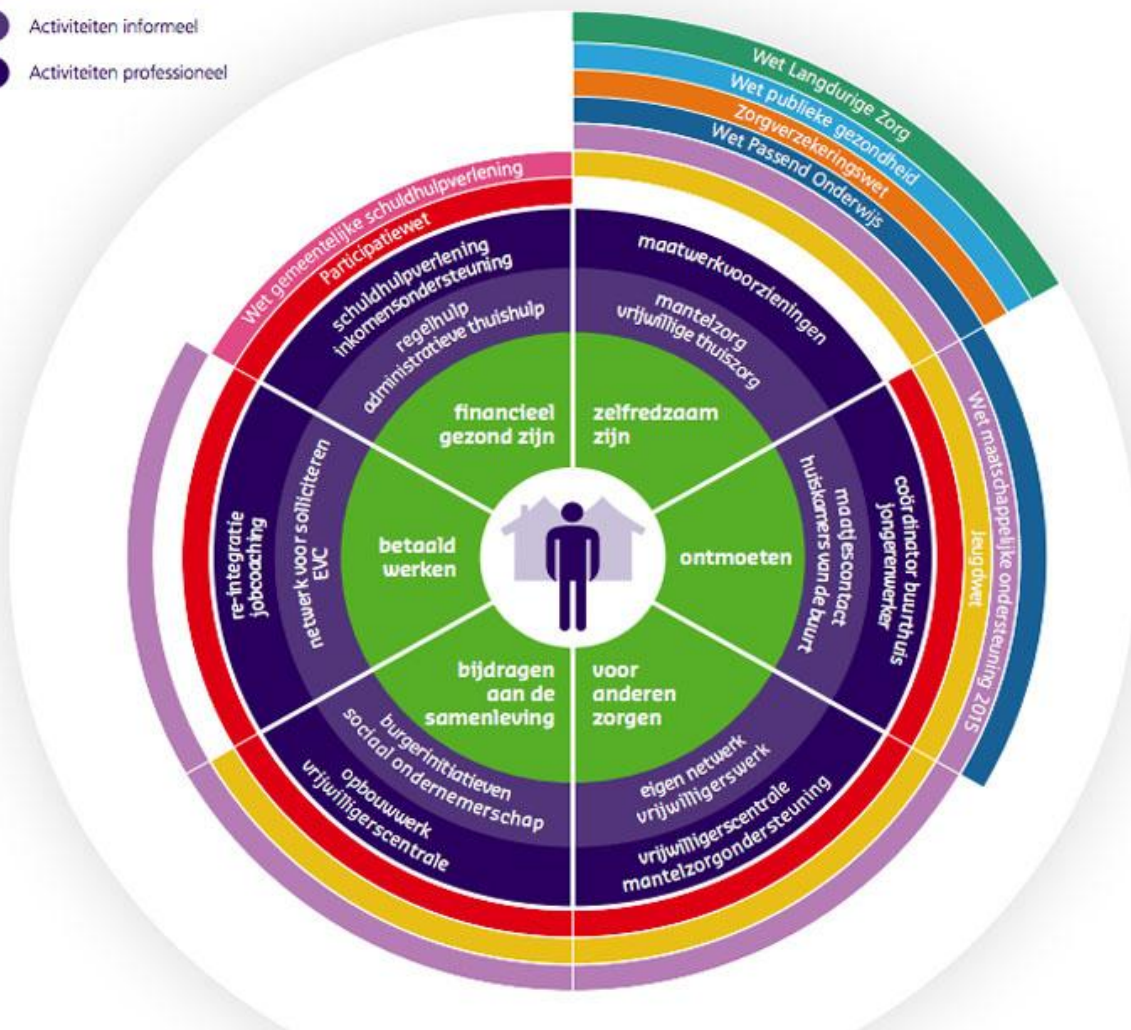
3. Wat willen we bereiken?

Bekend is dat armoede een grote psychische druk legt op mensen, waardoor meedoen in de samenleving naar de achtergrond verschuift. Dit willen we nadrukkelijk voorkomen. Het participatiewiel 2015, ontwikkeld door Movisie, geeft aan dat wanneer je als mens mee wilt doen in de samenleving er soms omstandigheden zijn die dat bemoeilijken. Als individu kun je niet altijd alle problemen zelf overwinnen of al je doelen bereiken. Er zijn informele en professionele activiteiten, die jou op dat moment kunnen ondersteunen. Tot slot zijn er wetten, die de professionele ondersteuning regelt.

Het Participatiewiel 2015

- Doelen van het individu
- Activiteiten informeel
- Activiteiten professioneel

Het doel van onze armoede-aanpak is samen krachtig tegen armoede optreden, waarbij de mens centraal staat. Iedereen kan meedoen in onze gemeente. Hiervoor zijn een 4-tal subdoelen geformuleerd overeenkomstig het beleidsplan Veerkracht in het Sociaal Domein:

1. Versterken van het zelf oplossend vermogen;
2. Verbeteren van de effectiviteit van informele ondersteuning;
3. Verminderen van professionele ondersteuning;
4. Vereenvoudigen van regels en stelsel.

3.1 Het versterken van het zelf oplossend vermogen

Inzetten van de eigen kracht om financieel gezond te blijven (of te worden). Eigen kracht en verantwoordelijkheid staan voorop. De brede visie binnen het sociale domein is dat mensen in de eerste plaats zelf verantwoordelijk zijn voor het oplossen van hun problemen, eventueel met ondersteuning van hun eigen netwerk.

Werk is de beste weg uit armoede en vergroot de financiële zelfredzaamheid van onze inwoners. Wij verwachten daarom dat minima actief op zoek gaan naar werk en zich inzetten om hun positie op de arbeidsmarkt te verbeteren. Inwoners met een bijstandsuitkering krijgen daarbij ondersteuning. De economie en participatie krijgen een sterke impuls door middel van het actieprogramma Werken.

Hoewel we uitgaan van eigen kracht en verwachten dat mensen zich inzetten om hun financiële zelfredzaamheid te vergroten, zijn wij ons er ook van bewust dat we te maken hebben met een relatief kwetsbare doelgroep die niet altijd direct in staat is om problemen zelf op te lossen. Soms hebben zij (financiële) ondersteuning nodig om weer grip te krijgen op hun situatie en hun problemen te overwinnen. Mensen die (nog) niet financieel zelfredzaam zijn, bieden wij een (tijdelijk) financieel vangnet zodat zij volwaardig kunnen meedoen in de samenleving. Daarnaast bieden we minima ondersteuning bij het beheer van hun financiën, zodat zij weer inzicht krijgen in hun situatie en hun eigen kracht zoveel mogelijk gestimuleerd wordt.

Voor het versterken van het zelf oplossend vermogen zetten we in op preventief armoedebeleid. De inzet van preventief armoedebeleid gaat volgens 2 sporen: terugdringen van armoede (via generatie op generatie) en het verzachten van bestaande armoede (via ondersteuning in geld en sociaal netwerk). Hierbij wordt sterk ingezet op preventie en gezinnen met kinderen.

Het voorkomen van armoede is beter dan het verzachten van het probleem door het bieden van inkomensondersteuning. Wij zetten daarom in op de preventie van armoede, via het onderwijs en ondersteuning aan volwassenen. De preventie van armoede vindt niet alleen binnen de kaders van dit plan zelf plaats. Armoede kan immers samenhangen met of veroorzaakt worden door problemen binnen andere leefgebieden. We willen armoede bij de oorzaak aanpakken. Dit betekent dat de ondersteuning van minima niet alleen binnen het armoedebeleid, maar ook binnen andere beleidsterreinen goed geborgd moet zijn. Het armoedebeleid vormt een aanvulling op de andere beleidsterreinen. Problemen binnen leefgebieden (zoals werkloosheid, schulden, een slechte gezondheid of psychische problemen) dienen zoveel mogelijk binnen andere beleidsterreinen ondervangen te worden. De brede toegang tot het (sociale) gebiedsteam biedt daar aanknopingspunten voor. Daarnaast wordt door het inzetten van een sociaal netwerk met eventuele financiële of materiele ondersteuning de omstandigheden van het leven in armoede verzacht.

3.2 Verbeter effectiviteit informele ondersteuning

Versterk de informele hulp en verbind met formele hulp.

In onze gemeente zijn verschillende particuliere initiatieven actief die zich inzetten voor minima, zoals de Voedselbank, Schuldhulpmaatje, Humanitas. Het gaat hier om organisaties die op initiatief van inwoners zelf zijn opgericht, omdat zij zich willen inzetten voor minima. Deze initiatieven maken geen direct onderdeel uit van het gemeentelijk armoedebeleid, maar vervullen wel een belangrijke en waardevolle rol in de ondersteuning van minima. Wij faciliteren initiatieven in de ondersteuning van minima daarom waar mogelijk. Overbodige regels mogen daarbij geen belemmering vormen. Dit betekent echter niet dat er voor particuliere initiatieven geen regels gelden. Wij vinden het belangrijk dat de privacy van de doelgroep ook bij particuliere initiatieven goed is gewaarborgd en zien toe op de betrouwbaarheid van de initiatieven. Voor het verbeteren van de effectieve ondersteuning worden ook verbanden versterkt tussen de informele organisaties en de gebiedsteams.

3.3 Verminder professionele ondersteuning

Stimuleer efficiency en vernieuwing van de professionele ondersteuners.

Wij richten ons hierbij op de mensen die structureel financiële problemen hebben. De miljoenen Nederlanders aan de onderkant van de samenleving: analfabeten, migranten die de taal niet beheersen, mensen met LVG-, GGZ-problematiek, mensen met een laag IQ. Kortom: mensen voor wie de papiermolens te snel draaien en zorgvuldige administratie te ingewikkeld is. Die te weinig financiële armslag hebben en geen buffer. Die dus onmiddellijk door de bodem zakken bij ziekte, als de wasmachine stuk gaat, de relatie misloopt, hun baantje wordt opgedoekt, een kind problemen krijgt. Door de ontbrekende financiële armslag betekent één foutje of één keer pech: schulden. En één keer geen huur betalen leidt tot honderden euro's achterstand die niet meer is in te lopen. Hierbij gaan we de verbinding leggen met professionele (zorg)aanbieders en ketenpartners op het terrein van schulddienstverlening. Wij willen hen aanzetten tot samenwerking, vernieuwing met

particuliere (vrijwilligers)initiatieven, want voorkomen en inzetten sociaal netwerk gaat vóór professionele ondersteuning. Het innovatiebudget sociaal domein geeft hiervoor handvatten.

3.4 Vereenvoudigen regels en stelsel

Maatwerk leveren

Wij bieden een aantal breed toegankelijke minimaregelingen en een gericht vangnet (maatwerk) aan mensen die (tijdelijk) niet financieel zelfredzaam zijn en extra ondersteuning nodig hebben. De toegang tot deze regelingen dient laagdrempelig en eenvoudig te zijn. We willen voorkomen dat minima voor iedere nieuwe regeling die zij aanvragen opnieuw moeten aantonen dat zij aan de criteria voldoen. Daarnaast willen we ook de administratieve lasten voor de uitvoering tot een minimum beperken, zodat de uitvoeringskosten beheersbaar blijven. We zoeken daarom naar slimme manieren om een laagdrempelige toegang tot de minimaregelingen te organiseren, de aanvraagprocedures te vereenvoudigen en de gegevensuitwisseling binnen de kaders van de privacywetgeving tussen verschillende organisatieonderdelen te vereenvoudigen. Het onderzoek naar vernieuwing van de minimabijdrage gaat verschillende scenario's belichten. Een mogelijkheid is om vervolgens via pilots ervaringen op te doen. Denk aan een pilot in een gebied waar de minimabijdrage automatisch wordt overgemaakt aan de inwoner of een pilot waar de minimabijdrage door het gebiedsteam wordt ingezet. Op deze manier kan enerzijds de zelfredzaamheid en vertrouwen in de burger worden ervaren en anderzijds ervaring worden opgedaan met het leveren van maatwerk door het gebiedsteam.

4. Wat gaan we doen?

In dit hoofdstuk wordt per doel concrete acties beschreven, waarbij het beoogd resultaat staat vermeld. In bijlage 1 “armoede-aanpak in één oogopslag” zijn de doelen en inspanningen in een overzicht in beeld gebracht. Er zijn ook een aantal maatregelen vermeld die deel uit maken van een ander gemeentelijk programma, maar dermate nauw verwant zijn aan het bestrijden of voorkomen van armoede. Om deze manier wordt de integraliteit van de armoede-aanpak vergroot en maakt armoede onderdeel uit van ontwikkelingen in onze gemeente.

Tijdens de totstandkoming van deze armoede-aanpak is door de wethouder gesproken met ouders in de bijstand. Tijdens dit gesprek kwamen concrete verbeterpunten naar voren, die bij de uitvoering van de aanpak zullen worden meegenomen. In oktober jl. is met vertegenwoordigers van betrokken vrijwilligersorganisaties en gebiedsteams gesproken over armoedebestrijding. Het verslag van deze bijeenkomsten is opgenomen in bijlage 3 en 4. Deze aanvullingen zijn zover mogelijk bij de acties vermeld, dan wel worden in de realisatie betrokken.

4.1 Versterken zelf oplossend vermogen

1. Preventie-aanpak in het onderwijs

Vanaf jonge leeftijd is het van belang om gedrag te coachen op zelfcontrole. Vanaf vroegschoolse opvang tot en met de middelbare school.

Door jongeren vroegtijdig te informeren over omgaan met geld en budgetteren kan voorkomen worden dat zij op latere leeftijd financiële problemen krijgen. Daarom wordt in samenwerking met middelbare scholen voorlichting geven. In deze voorlichting wordt onder andere stil gestaan bij omgaan met geld, de gevolgen van het lenen van geld, omgaan met reclame en de verleidingen om dingen te kopen. Er wordt een aanjager aangetrokken die op middelbare scholen een budgetteam gaat opzetten. Het schoolmaatschappelijk werk heeft hierin een belangrijke rol. Voor de vroegschoolse opvang en het basisonderwijs worden gesprekken gevoerd om dit onderwerp structureel in te bedden. Preventie in het onderwijs gaat in samenwerking met FSU-jongerenteam, banken (hebben reeds preventieteams), RMC/leerplicht en gebiedsteams. De JGZ heeft een signalerende functie wat armoede betreft. “De JGZ gaat in haar preventieve gezondheidsonderzoeken na wat de gezondheidssituatie van een kind is en wat determinanten van eventuele gezondheidsachterstanden zijn. Ten gevolge van armoede bezuinigen ouders op determinanten van gezondheid van het kind, bijvoorbeeld deelname aan sportclubs, zwembles of noodzakelijke voorzieningen in de woning

Beoogd resultaat: jongeren in onze gemeente zijn zich financieel bewust bij het verlaten van de middelbare school.

2. Preventie volwassenen

Er zijn gedurende het kalenderjaar een aantal momenten waarop het beroep op ondersteuning bij het invullen van formulieren toeneemt. Er worden informatiebijeenkomsten georganiseerd bijvoorbeeld over het aanvragen van Digidcodes, het afsluiten van een zorgverzekering, of bijvoorbeeld het overstappen naar een andere energieleverancier. Door het organiseren van groepsbijeenkomsten te organiseren, waarin uitleg wordt gegeven over het invullen van de formulieren en het aanvragen van de regelingen, kunnen op één moment meerdere mensen geïnformeerd worden en hoeven er minder individuele vragen afgehandeld te worden. We gaan dit samen organiseren met de vrijwilligersorganisaties rond geldzaken/schulden (Papierwinkel, Budgetmaatje, Humanitas thuisadministratie). Ook komen er budgetcursussen en worden digitale middelen (bijvoorbeeld app's) ingezet.

Beoogd resultaat: volwassenen met (dreigende) financiële problemen kunnen op ondersteuning rekenen bij het op orde brengen van hun geldzaken.

3. Armoede onder ouderen in kaart brengen

Op dit moment vindt er jaarlijks preventief huisbezoek plaats bij ouderen in de leeftijd vanaf 75 jaar. Dit project is gericht op de doelgroep zelfstandig wonende 75-plussers. Dit preventief huisbezoek wordt door Timpaan elk jaar in een andere regio van onze gemeente gehouden. Vrijwillige senioren voorlichters gaan bij de mensen op huisbezoek om wensen en behoeften te inventariseren en hen te informeren over het zorgaanbod. Het is de bedoeling om vanaf 2016 ook specifiek vragen op te nemen over armoede en sociaal isolement. Op basis van deze uitkomsten worden concrete acties genomen.

Beoogd resultaat: armoede onder ouderen in kaart brengen en hierop acteren.

4. (H)erkennen armoedesignalen per gebied

Signalen van armoede worden dikwijls niet goed begrepen of verkeerd geïnterpreteerd. Het herkennen van deze signalen en weten waar naar toe kan worden doorverwezen, is belangrijk. Op deze manier willen we gezinnen in een problematische situatie sneller bij de juiste ondersteuning brengen. Dit om te zorgen dat de problemen niet escaleren en beheersbaar zijn voor het gezin. Armoede is een belangrijke oorzaak van sociaal economische gezondheidsverschillen. Samen met de gebiedsteams en andere partners (bijv. scholen, jeugdgezondheidszorg) zal bekeken worden hoe deze signalen het beste gebruikt kunnen worden. Op basis van de sociale indexen per gebied weten we wat de inkomenssituatie is en wat er speelt. Hiervoor worden gerichte interventies opgezet. In de omgeving van Makkum wonen relatief meer 50-jarigen zonder werk. Hiervoor gaan we een netwerk of ontmoetingen organiseren. In een aandachtswijk in Sneek of Bolsward wordt een pilot voor het opbouwen van het sociaal netwerk gehouden. Een voorbeeld hiervan is een weekenschool voor gezinnen met kinderen. We willen kinderen in aanraking laten komen met positieve en rijke ervaringen. Voor kinderen worden excursies georganiseerd, ontmoetingen met interessante personen (burgemeester, notaris, voetbalhelden etc.). Op deze manier komen kinderen in aanraking met nieuwe werelden en ideeën, die van invloed zijn op hun eigen toekomst.

Beoogd resultaat: gebiedsgerichte armoede aanpak realiseren door lokale acties te organiseren.

5. Stimuleren vrijwilligerswerk - ervaringsdeskundigen helpen elkaar

Via websites, zoals voorelkaardoen.nl en wehelpen.nl, kunnen mensen uit een wijk klusjes voor elkaar doen. Daarnaast worden nieuwe vrijwilligersinitiatieven ondersteunt met Mei-inoar stipejild. Bijvoorbeeld voor het organiseren van een ontmoeting/café in Poort 20 onder de naam 'niet stilzitten'. Een ontmoetingsplek voor werkzoekenden om ervaringen te delen. Ook de WWB cliëntenraad organiseert jaarlijks activiteiten voor hun achterban. Dergelijke en nieuwe initiatieven kunnen op ondersteuning door de gemeente (blijven) rekenen.

Beoogd resultaat: inwoners helpen elkaar, waardoor de kwaliteit van leven verbetert.

Relevante gemeentelijke ontwikkelingen die de armoede-aanpak versterken:

Stimuleren opbouwen sociaal netwerk/ inzetten sociale kaart

Ons streven is om minima zoveel mogelijk in hun eigen kracht te zetten en zelf te laten zoeken naar manieren om hun situatie te verbeteren. De gemeente kan haar inwoners daarbij wel enkele handvatten bieden en op weg helpen. Daarom is in 2015 een nieuwe digitale sociale kaart ontwikkeld. De sociale kaart biedt een overzicht van alle (vrijwilligers)organisaties en particuliere initiatieven op de leefgebieden binnen het sociaal domein, waaronder werk en inkomen, maatschappelijke ondersteuning, zorg en jeugdhulp. In de sociale kaart zijn ook thema's opgenomen die samenhangen met geldzaken, inkomensondersteuning en schulden. Alle organisaties en initiatieven in onze gemeente die zich inzetten voor mensen met een laag inkomen worden in de sociale kaart vermeld. Daarnaast verwijst de sociale kaart door naar sites met tips voor budgetteren, zoals de site van het Nibud. De sociale kaart is niet alleen bedoeld voor de inwoners, maar biedt ook voor vrijwilligers en professionals een overzicht van organisaties en initiatieven. Als een vrijwilliger of professional niet in staat is om een inwoner zelf passende ondersteuning te bieden, kan hij de sociale kaart gebruiken om te bepalen naar welke organisatie de betrokkene het beste kan worden doorverwezen. De sociale kaart is nog volop in doorontwikkeling, waarbij ook de focus komt op het vinden en verbinden van minimavoorzieningen.

Voor het opbouwen van het sociaal netwerk is de huidige inzet van de buurtsportcoaches ook van belang. We sluiten aan bij de activiteiten en ontwikkelingen die er zijn voor het opbouwen van een sociaal netwerk. Zo wordt op dit moment gewerkt aan actieplannen voor mantelzorgondersteuning.

Taal/rekenonderwijs laaggeletterden

Wie moeite heeft met lezen en schrijven, komt moeilijker mee in de samenleving. Daarom willen we laaggeletterdheid tegengaan. Gemeenten hebben de wettelijke taak om de werving voor de taalcursussen te doen. In kader van de wet Taaleis moeten uitkeringsgerechtigden zich inspannen om Nederlands te leren. Dit is mogelijk via:

- cursussen via het ROC Friesland college (formeel onderwijs);
- het digi-taalhuis van de Bibliotheek (informeel onderwijs).

Als een deelnemer met goed gevolg de cursus bij het ROC heeft volbracht, wordt deze gestimuleerd om werk te zoeken, een vervolopleiding te doen of vrijwilligerswerk te doen. Voor het zoeken van vrijwilligerswerk wordt de inwoner verwezen naar het Stipepunt. Heeft men de taalcursus niet kunnen voltooien of beschikt men niet over leervermogen, dan wordt men verwacht bij de Bibliotheek voor het digi-taalhuis. Twee middagen in de week kunnen mensen daar taal (en computergebruik) oefenen,

onder begeleiding van door het ROC getrainde vrijwilligers. Deze individuele gerichte aanpak is uitgebreid naar groepsgerichte bijeenkomsten. Enerzijds ter bevordering van de taalvaardigheid, anderzijds ter bevordering van de maatschappelijke participatie.

Kindermishandeling/huiselijk geweld

Er is een sterk verband tussen armoede en kindermishandeling/huiselijke geweld. Per 2015 is de zorg voor jeugd helemaal ondergebracht bij gemeenten. Naast het voorkomen van kindermishandeling, hebben gemeenten sindsdien ook een rol bij het stoppen en behandelen van de gevolgen van kindermishandeling. De gemeente wil kindermishandeling en seksueel misbruik zoveel mogelijk voorkomen, signaleren en aanpakken. Hiervoor moeten burgers en professionals alert zijn en elkaar weten te vinden. In december 2015 wordt aan het college het lokaal uitvoeringsplan kindermishandeling/huiselijk geweld aan het college vastgesteld.

4.2 Versterk informele hulp en verbind met formele hulp

6. Vrijwilligersorganisaties geldzaken/schulden ondersteunen

Deze organisaties geven informatie en advies bij financiële hulpvragen.

Sommige mensen hebben moeite met het ordenen van hun financiële administratie. Hierdoor ontstaat het risico dat zij het overzicht over hun inkomsten en uitgaven verliezen en/of betalingsachterstanden opbouwen, waardoor uiteindelijk schulden kunnen ontstaan. Om deze problemen te voorkomen of op te lossen kunnen mensen een beroep doen op ondersteuning bij hun financiële administratie en huishoudboekje. Hieronder vallen bijvoorbeeld het opstellen van een begroting en het aanvragen van regelingen en toeslagen. De ondersteuning is niet alleen gericht op minima of mensen die al financiële problemen dan wel schulden hebben. De ondersteuning is bedoeld voor iedereen die hulp nodig heeft bij het ordenen van zijn financiën, juist ter voorkoming van het ontstaan van problemen. Deze ondersteuningsbehoefte kan bijvoorbeeld ontstaan bij het verlies van een baan of partner of een onverwachte verandering in inkomsten. Het informeren en ondersteunen van mensen met financiële hulpvragen is belegd bij het gebiedsteam en het particulier initiatief. Dit zal ook in de toekomst zo blijven. Nieuw is dat we samen gaan optrekken: vrijwilligersorganisaties voor de financiële administratie/ondersteuning en de gebiedsteams. Naast samenwerking gaan we ook begeleiding bieden aan vrijwilligers, die bijvoorbeeld inwoners met psychische problemen ondersteunen. We organiseren bijeenkomsten en overleggen om onze krachten te bundelen en deskundigheid te bevorderen.

Beoogd resultaat: gebiedsteams en vrijwilligersorganisaties geldzaken bundelen hun krachten bij de ondersteuning in financiële hulpvragen.

7. (Nood)fondsen, diaconieën inventariseren en verbinden

Er zijn verschillende particuliere en charitatieve fondsen actief voor mensen met een laag inkomen. Deze organisaties leveren een waardevolle aanvulling op het gemeentelijk armoedebeleid. De meerwaarde van particuliere initiatieven is dat zij in direct contact staan met de minima en zien welke problemen er onder deze mensen spelen. Omdat zij dicht bij de inwoner staan, kunnen zij snel inspelen op deze problemen. Daarnaast kunnen zij snel en praktisch handelen, omdat zij soms minder gebonden zijn aan regelgeving. Wij gaan alle fondsen per gebied in kaart brengen en met elkaar in verbinding brengen.

Beoogd resultaat: per gebiedsteam 1 overzicht van particuliere fondsen.

8. Verbind formele en informele hulp: samenspel tussen partners

Verschillende maatschappelijke organisaties en particuliere initiatieven streven in principe dezelfde doelen na en voeren soms ook deels dezelfde activiteiten uit. Zij weten soms niet van elkaars bestaan en werkwijzen af. Om mensen met een laag inkomen gezamenlijk beter te kunnen ondersteunen, willen we de samenwerking tussen de gemeente, maatschappelijke organisaties en particuliere initiatieven versterken. Dit doen we door het organiseren van brede overleggen.

Deze brede overleggen vinden 2 keer per jaar plaats. Het breed overleg is dit jaar gewijzigd van opzet. Het sluit aan bij de indeling van de gebiedsteams. In de voorbereiding van het breed overleg is afstemming met de lokale raad Wmo en het gebiedsteam. In het programma is meer ruimte voor uitwisseling door een inloop, pauze en nazit. Ook wordt er meer ruimte gecreëerd voor een inhoudelijk onderwerp, bijvoorbeeld ondersteuning mantelzorgers. Uiteraard blijven we door ontwikkelen, denk aan (vrijwilligers)organisaties op het gebied van jeugd. Zij zijn ook van harte welkom bij dit overleg. Het breed overleg kent een aantal doelen:

- Kennismaking tussen de organisaties die zich inzetten voor formele en informele hulp;

- Verkennen of verdiepen van onderwerpen dat mensen - vrijwilligers en (zorg)professionals - aanspreekt. En we sluiten aan bij wat er leeft en speelt in het gebied. Ook organisaties die te maken hebben met mensen met een laag inkomen sluiten zich aan bij brede overleggen.
- Beoogd resultaat:** per gebied kunnen informele en formele ondersteuners een beroep op elkaar doen.

9. Meer ruimte voor particuliere initiatieven

Wij geven particuliere initiatieven meer ruimte om zich (verder) te ontwikkelen en/of een project op te starten. Dit doen wij op verschillende manieren:

- We verstrekken een eenmalige waarderingssubsidie/Mei-inoar Stipejild aan initiatieven die zich inzetten voor minima en activiteiten ondernemen die passen binnen de uitgangspunten van beleidsplan Veerkracht in het Sociale domein. Deze aanjaagsubsidie is bedoeld als een steuntje in de rug bij het opzetten van een project of initiatief.
- We leveren ondersteuning in de informatievoorziening. De particuliere initiatieven worden opgenomen in de sociale kaart en vermeld op de website van de gemeente.
- We bewaken dat (overbodige) regels voor particuliere initiatieven geen belemmering vormen om zich te ontwikkelen.

Om nieuwe particuliere initiatieven daadwerkelijk de ruimte en de middelen te kunnen geven om zich te ontwikkelen, willen wij financiële ruimte creëren. Dit kan betekenen dat de huidige verdeling van het beschikbare budget over de verschillende initiatieven op termijn verandert. Wij willen meer dan wij nu al doen uitleggen wat wij van deze initiatieven verwachten. Daarnaast dagen wij bestaande en nieuwe initiatieven uit om meer samenwerking met elkaar te zoeken.

Vooruitlopend op de ontwikkeling wordt hieronder benoemd welke activiteiten en initiatieven vanuit het armoedebeleid in ieder geval in aanmerking kunnen komen voor een (eenmalige) subsidie van de gemeente:

- Activiteiten gericht op het bevorderen van de maatschappelijke en sociale participatie van kinderen uit gezinnen met een laag inkomen.
- Activiteiten gericht op het bevorderen van gezonde voeding aan kinderen uit gezinnen met een laag inkomen.
- Activiteiten gericht op de ondersteuning bij het ordenen van de financiële administratie (waaronder maatjes projecten) en het besparen van kosten.
- Activiteiten gericht op het bieden van financiële noodhulp aan mensen met een laag inkomen.

Een voorbeeld is het opzetten van een buurttuin.

Beoogd resultaat: particuliere initiatieven in het kader van armoedebestrijding kunnen op (financiële) ondersteuning rekenen.

4.3 Verminder professionele ondersteuning

10. Slim inzetten schulddienstverlening en beschermingsbewind

Het armoedebeleid en de schulddienstverlening kunnen niet los van elkaar worden gezien, niet in de minste plaats door de toename van mensen die onder beschermingsbewind worden geplaatst. Kosten beschermingsbewind groeien jaarlijks, waardoor het budget voor bijzondere bijstand onder grote druk staat.

Steeds meer mensen in Nederland worden onder bewind gesteld en dat geldt ook in onze gemeente. Wetswijziging met ingang van 1 januari 2014 voorziet in een verruiming van de mogelijkheden om onder bewind te worden gesteld. Voorheen werden mensen alleen onder beschermingsbewind gesteld wanneer zij zelf niet in staat waren de financiële huishouding te doen door psychische en/of fysieke beperkingen. Nu kan het hebben van problematische schulden en/of verkwisting een reden zijn voor plaatsing onder beschermingsbewind.

We gaan inwoners en hulpverleners informeren over alternatieven voor beschermingsbewind. Het gebiedsteam is voor ons de eerste plek om hulp en ondersteuning te bieden. Pas wanneer blijkt dat een inwoner niet in staat is om voldoende financieel redzaam te worden, is beschermingsbewind de aangewezen oplossing. Beschermingsbewind moet alleen worden ingezet als er geen passende voorliggende voorziening voor de burger is. Inwoners kunnen in plaats van beschermingsbewind worden geholpen met bijvoorbeeld budgetbeheer, budget- coaching en/of een andere vorm van tijdelijke ondersteuning. Daarnaast treden we in contact met het kantongerecht in Leeuwarden met als doel:

- o Kenbaar maken van de situatie rondom beschermingsbewind;
- o Bekendheid creëren over de ontwikkelde alternatieven voor beschermingsbewind;
- o Afspraken maken over verwijzing naar beschikbare alternatieven, indien gewenst.

Verder zullen we in gesprek gaan met bewindvoerders om aanvragen bijzondere bijstand beter af te stemmen.

Met voornoemde interventies verwachten we de groei van bijzondere bijstand voor beschermingsbewind te kunnen afremmen.

Beoogd resultaat: minder inwoners zijn structureel afhankelijk van financiële begeleiding door professionals.

11. Voorkomen van wanbetaling- afspraken met ketenpartners over vroegsignalering

Wij zien voor onze maatschappelijke partners en andere externe organisaties die te maken hebben met minima een belangrijke rol weggelegd in de vroegsignalering van financiële problemen bij inwoners. Deze organisaties staan door hun dienstverlening in direct contact met de (potentiële) doelgroep en krijgen de doelgroep hierdoor eerder in beeld dan de gemeente.

Wij krijgen de doelgroep pas in het vizier als mensen een beroep doen op het gebiedsteam of de minimaregelingen.

Door signalen van mogelijke problemen direct op te pakken, kan een zorgelijke situatie in een vroegtijdig stadium aangepakt en opgelost worden. Op deze manier wordt voorkomen dat een (beginnend) probleem verergert en er een beroep wordt gedaan op zwaardere en duurdere ondersteuningsvormen.

Als bijvoorbeeld een woningcorporatie constateert dat een klant de huur niet heeft betaald, dan kan dat een signaal zijn dat er financiële problemen zijn. Om te bewerkstelligen dat deze signalen sneller worden opgepakt (bijv. na 2 maand huurachterstand is er contact met het gebiedsteam), maken wij afspraken met onze partners over vroegsignalering. De bestaande afspraken worden geactualiseerd en vastgelegd in een convenant. Het betreft vooral nutsbedrijven, woningcorporaties, banken en zorgverzekeraars. De signalen over betalingsachterstanden worden gemeld bij het gebiedsteam. Na melding zoekt het gebiedsteam contact met de betrokkene en wordt beoordeeld of ondersteuning gewenst en noodzakelijk is. Daarnaast willen wij met deze organisaties ook afspraken maken over de wijze waarop zij mensen met financiële problemen zelf kunnen helpen.

Betalingsachterstanden zijn concrete signalen die kunnen wijzen op financiële problemen in een huishouden. Melding van het signaal bij het gebiedsteam is in dit geval een logische stap. Vrijwilligers en professionals kunnen ook minder directe signalen opvangen die wijzen op mogelijke financiële problemen (bijvoorbeeld: een schooljuf merkt dat een leerling telkens geen eten bij zich heeft en al een hele week dezelfde kleding aan heeft). In deze situatie bestaat het vermoeden dat er iets aan de hand is, maar is nog onduidelijk wat en wat hier precies de oorzaak van is. In dit geval kan melding worden gedaan bij het schoolmaatschappelijk werk (maakt reeds onderdeel uit van het sociaal gebiedsteam).

Beoogd resultaat: inwoners met een betalingsachterstand worden geen wanbetalers.

Relevante gemeentelijke ontwikkelingen die de armoede-aanpak versterken:

Verbinding tussen inloophuizen

Professionele hulpverleners kennen nu hun eigen inloopvoorzieningen (Zienn, Limor, Verslavingszorg Noord Nederland) in onze gemeente. Deze organisaties zijn gespecialiseerd in het opvangen en begeleiden van inwoners met meervoudige problematiek. Op termijn willen we deze inloophuizen samenvoegen. Ook zullen de mogelijkheden van vrijwillige inzet worden onderzocht.

4.4 Vereenvoudigen regels en stelsel

12. Verordeningen en beleidsregels: gebieds- en maatwerkgericht

De huidige verordeningen en beleidsregels zijn gebaseerd op de volgende 3 wetten: Wet maatschappelijke ondersteuning, Jeugdwet en Participatiewet. Door de invoering van gebiedsgericht werken wordt op een integrale wijze uitvoering gegeven aan deze wetten. De uitdaging voor beleidsadviseurs ligt er om ook bij actualisering van verordening en beleidsregels vanuit de integrale gedachte deze aan te passen, waarbij individueel maatwerk mogelijk is. In september 2015 heeft de raad besloten dat er een haalbaarheidsonderzoek wordt gehouden naar het vernieuwen van de minimabijdrage. De huidige minimabijdrage stelt aanvullende declaratievoorwaarden. Is het mogelijk om de bijdrage automatisch over te maken aan minima? Welke besparing levert dit op voor de uitvoering? Ook de beleidsregels bijzondere bijstand worden dit jaar geactualiseerd gelet op de wijzigingen door de invoering van de Participatiewet. Kunnen we mogelijk maken wat nodig is in de individuele situatie, oftewel: integraal maatwerk leveren.

Beoogd resultaat: gebiedsteams kunnen nog beter maatwerkgerichte ondersteuning levering

Relevante gemeentelijke ontwikkelingen die de armoede-aanpak versterken:

Armoede monitoring

Op dit moment zijn er per cluster sociale indexen opgesteld. Deze zullen jaarlijks worden bijgehouden. De uitkomsten van deze armoede aanpak zal op zijn vroegst in 2018 blijken uit de sociale indexen.

Programma werken: participatie en economie - zorgen voor werk

Het doel van het programma is te komen tot een sterker sociaal-economisch klimaat in de gemeente Súdwest-Fryslân waardoor de werkgelegenheid groeit. Dit willen we bereiken door middel van een gecoördineerde sturing op de samenhang tussen de verschillende activiteiten en projecten binnen het sociaal-economische domein van de gemeente Súdwest-Fryslân. Derhalve realiseren we ons dat er niet voor iedereen in samenleving betaald werk is. Het zinvol actief zijn in de samenleving is ook van cruciaal belang, dit draagt bij aan de kwaliteit van leven. Jongeren zonder werk hebben bijvoorbeeld creatieve ideeën, die hieraan kunnen bijdragen.

Digitalisering en minder bureaucratie

We willen voorkomen dat minima voor iedere nieuwe regeling die zij aanvragen opnieuw moeten aantonen dat zij aan de criteria voldoen. Daarnaast willen we ook de administratieve lasten voor de uitvoering tot een minimum beperken, zodat de uitvoeringskosten beheersbaar blijven.

We zoeken daarom naar slimme manieren om een laagdrempelige toegang tot de minimaregelingen te organiseren, de aanvraagprocedures te vergemakkelijken en de gegevensuitwisseling binnen de kaders van de privacywetgeving tussen verschillende organisatieonderdelen te vereenvoudigen. Onderzocht wordt of het mogelijk is de gemeentelijke kwijtschelding te koppelen aan de administratie van het sociaal domein en of meer inwoners in aanmerking komen voor automatische kwijtschelding. Inwoners met een laag inkomen dienen in eerste instantie zelf een aanvraag in te dienen voor kwijtschelding van gemeentelijke belastingen en heffingen, terwijl zij reeds een bijstandsuitkering ontvangen.

Voor de vermindering van bureaucratie is in de gemeentelijke organisatie een zogenaamde Kafkabrigade aan de slag. Het speerpunt van de Kafkabrigade is het bestrijden van onnodige regels en het verminderen van bureaucratie voor onze inwoners en bedrijven. Waar kunnen regels en voorschriften worden verminderd in het sociale domein? De Kafkabrigade houdt de aanvraag levensonderhoud tegen het licht: kan de documentenstroom minder, worden de mogelijkheden van digitalisering benut? We moeten rekening houden met inwoners die niet om kunnen gaan met computers en internet.

5. Hoe gaan we dit financieren?

Een aantal voorstellen in deze armoede-aanpak vraagt financiële ondersteuning. Dit gaat om de acties voor het versterken van het zelf oplossend vermogen (m.n. preventie) en het verbeteren van de effectiviteit door informele ondersteuning. Als uitgangspunt geldt dat we willen aansluiten bij wat er al is, oftewel: de acties zo efficiënt mogelijk organiseren met de bestaande mensen en middelen. Dit betekent creatief om te gaan met bestaande budgetten. **Als randvoorwaarde geldt dat de huidige middelen voor het minimale beleid en schulddienstverlening niet worden meegenomen in de besparingsdialoog en de beoogde ombuigingen.** Deze armoede-aanpak is uniek in de wijze van totstandkoming, namelijk geheel in samenwerking met vertegenwoordigers uit de samenleving en gedragen door de officiële adviesraden van de gemeente, te weten de WWB cliëntenraad en het Wmo-platform.

De huidige financiering in het sociaal domein was geënd op losse begrotingsposten, maar de budgetten zijn zogenaamd “ontschot”, dat wil zeggen door het ontschotten van budgetten kan worden geschoven met financiële middelen (binnen het sociaal domein).

Als voorbeeld: het college kan besluiten om extra geld voor minimaregelingen beschikbaar te stellen, maar dan moet ook worden afgewogen waar minder geld beschikbaar te stellen. Het beschikbaar stellen van extra geld wil niet zeggen dat ook extra geld wordt uitgegeven. Er kan alleen geld worden uitgegeven als wordt voldaan aan een verordening of beleidsregels. De raad is het rechtsorgaan voor het vaststellen van verordeningen, het college is gemandateerd voor het vaststellen van uitvoerings-/beleidsregels.

Gelet op het feit dat de armoede-aanpak een uitvoeringsplan is, ligt de bevoegdheid voor de financiering bij het college. Gelet op de urgentie om armoede aan te pakken is investering in de uitvoering van deze armoedeaanpak mogelijk doordat er **geen** financiële ombuigingen binnen de huidige begrotingsposten zullen plaatsvinden. Preventiekosten en subsidiering zullen uit de huidige posten worden gefinancierd, dit is mogelijk door het benutten van gelden binnen het hele sociale domein. Armoede is een belangrijke oorzaak van sociaal economische gezondheidsverschillen. Om deze terug te dringen hebben we van het Ministerie geld ontvangen voor een periode van 4 jaar. Ook gelden voor bestrijding van onderwijsachterstand kan worden aangewend voor het realiseren van een weekenschool.

Financiering per actiepunten:

1. Preventie in het onderwijs: financiering o.a. via budget schulddienstverlening;
2. Preventie volwassenen: financiering o.a. via budget schulddienstverlening;
3. Armoede onder ouderen in beeld brengen: via regulier budget preventief huisbezoek;
4. Armoede-aanpak per gebied: passend in gebiedsgericht werken/ sociaal ontwikkelagenda
5. Stimuleren vrijwilligerswerk: aanvragen honoreren via Stipejild of bestaande subsidieregelingen, hierna eventueel een nieuwe subsidieregeling instellen;
6. Vrijwilligersorganisaties geldzaken ondersteunen: via Stipejild of bestaande subsidieregelingen, hierna eventueel een nieuwe subsidieregeling instellen;
7. Fondsen inventariseren - als stageopdracht uitzetten;
8. Verbinden informele en formele hulp - via brede overleggen per gebied;
9. Ruimte voor particuliere initiatieven: via Stipejild of bestaande subsidieregelingen, hierna eventueel een nieuwe subsidieregeling instellen;
10. Slim inzetten schulddienstverlening en bewindvoering - geen kosten, preventie via huidige budget schulddienstverlening;
11. Voorkom wanbetaling - in principe geen kosten, preventie via huidige budget schulddienstverlening.
12. Verordeningen en beleidsregels vereenvoudigen - geen kosten.

Subsidiëring

Via het Stipejild kunnen in 2016 vrijwilligersinitiatieven ter bevordering van de sociale cohesie worden gehonoreerd, waarvoor geen reguliere subsidie beschikbaar is. Het gaat om een eenmalige bijdrage. De gemeente mag alleen subsidie geven volgens een wettelijk voorschrift (lees: wet, verordening of subsidieregeling). Voorgesteld wordt om op basis van de aanvragen voor het Stipejild en subsidieaanvragen te kijken of er ook daadwerkelijk behoefte is voor een nieuwe subsidieregeling in het kader van de armoede-aanpak. Het is namelijk ook mogelijk om subsidie te geven wanneer de subsidieontvanger met naam en (maximum) bedrag in de begroting staat (artikel 4:23 lid 3c Awb).

Hieronder staat het overzicht van deze subsidieontvangers, passend in relatie tot armoede-aanpak. Hiermee is de wettelijke grondslag voor deze subsidieontvangers geregeld.

Naam organisatie	max. bedrag 2016
1. Transformatie sociaal domein	
<i>Algemene voorzieningen sociaal domein</i>	
Humanitas ZWF te Bolsward	€ 6.132,00
St. Solidair Friesland t.b.v. project Support Fryslân, maatjesproject	€ 13.000,00
St. Present Sneek	€ 7.500,00
St. Timpaan t.b.v. de Papierwinkel	n.t.b.
Belangenbehartiging Uitkeringsgerechtigden en Gehandicapten Sneek	€ 5.716,00
<i>Minima (wordt gefinancierd uit de begrotingspost minimabijdrage)</i>	
St. Leergeld Sneek e.o.	€ 55.000,00
St. Urgente Noden (SUN) Leeuwarden	€ 15.000,00

In de bijeenkomst over armoede met organisaties werd de suggestie gedaan om een fonds in te stellen voor acute armoedeproblemen. Gebiedsteams beschikken over een zogenaamd calamiteitenfonds dat hiervoor kan worden aangewend.

Budgetten

Een overzicht van de te verwachten kosten in 2015 en de begrotingsbedragen voor de budgetten van de minimaregelingen en schulddienstverlening in 2016:

	kostenraming 2015 (*0)	begroting 2016 (*1)
Schulddienstverlening	€ 480.000	€ 593.000
Minimabijdrage	€ 1.117.000	€ 1.431.000
Individuele inkomens- en studietoeslag	€ 255.000	€ 370.000
Collectieve Zorgverzekering Minima	€ 714.000	€ 708.000
Tegemoetkoming Premie Aanvullende Zorgverzekering	€ 126.000	€ 751.000 (*2)
Bijzondere bijstand	€ 1.291.000	€ 760.000
Kwijtscheldingen	€ 643.856	€ 641.486
Totaal	€ 4.626.856	€ 5.255.486

(*0) op basis van de werkelijke kosten t/m augustus 2015 - doorgerekend naar heel 2015.

(*1) voorlopige begroting 2016, wordt nog vastgesteld door het college b&w.

(*2) nu nog in de begroting vermeld als resterende wtcg/cer gelden, moet nog via een collegevoorstel tot een begrotingswijziging worden verwerkt m.b.t de nieuwe regeling tegemoetkoming premie aanvullende zorgverzekering. De regeling is vanaf zomer 2015 pas van kracht, dit verklaart de uitgave in 2015.

Bovenstaande laat zien dat er in 2016 financiële mogelijkheden zijn om de armoede-aanpak te realiseren. Voor 2017 wordt voorgesteld om de financiële middelen op hetzelfde niveau te houden.

6. Conclusies, advies

Een veerkrachtig sociaal domein heeft een krachtige armoede-aanpak.

Deze armoede-aanpak investeert in eigen kracht van inwoners met als beoogd resultaat dat inwoners financieel gezond zijn. Iedereen in onze gemeente kan meedoen. Dit gaan we bereiken door vooral in te zetten op preventie en het versterken van informele ondersteuning. Ook wordt geïnvesteerd in efficiency door afspraken te maken met professionele ondersteuners, denk aan ketenpartners rond schulddienstverlening. Gemeentelijke regels worden aangepast, waardoor maatwerk mogelijk wordt gemaakt.

In 2016 en 2017 gaan we met een 12-tal acties aan de slag, te weten:

1. Preventie inbedden in het onderwijs - jongeren zijn zich financieel bewust
2. Preventie volwassenen - voorkomen van armoede door geldzaken op orde
3. Armoede onder ouderen - in beeld brengen en hierop acteren
4. (Her)kennen armoedesignalen per gebied en lokaal actie ondernemen (bijv. weekendschool)
5. Stimuleren vrijwilligerswerk - ervaringsdeskundigen helpen elkaar
6. Vrijwilligersorganisaties geldzaken versterken - kwetsbare inwoners krijgen ondersteuning
7. (Nood)fondsen, diaconie in kaart brengen - per gebied weet men elkaar te vinden
8. Ruimte voor particuliere initiatieven
9. Slim inzetten van schulddienstverlening en bewindvoering - mensen krijgen weer regie over eigen financiën
10. Voorkom wanbetaling - verbeteren van vroegsignalering door ketenpartners
11. Verordeningen en beleidsregels in het sociaal domein transformeren - maatwerk leveren
12. Digitaliseren in het sociaal domein en verminder bureaucratie

Advies:

Als uitgangspunt geldt dat we willen aansluiten bij wat er al is, oftewel: de 12-tal acties zo efficiënt mogelijk organiseren met medewerking van enthousiaste inwoners en gemeentelijke medewerkers. Dit betekent creatief omgaan met financiële budgetten in het sociale domein om dit mogelijk te maken. Als randvoorwaarde geldt dat de huidige middelen voor het armoedebeleid niet worden meegenomen in besparingsdialogen of ombuigingen. Deze armoede-aanpak is op een unieke wijze tot stand gekomen, namelijk met vertegenwoordigers uit de samenleving en gedragen door de officiële adviesraden van de gemeente, te weten de WWB cliëntenraad en het Wmo-platform.

Ook voor de toekomst geldt dat deze armoede-aanpak open staat voor nieuwe ontwikkelingen en ideeën. Wij laten ook graag ruimte en creativiteit over bij anderen voor initiatieven die bijdragen aan de armoede-aanpak in onze gemeente.

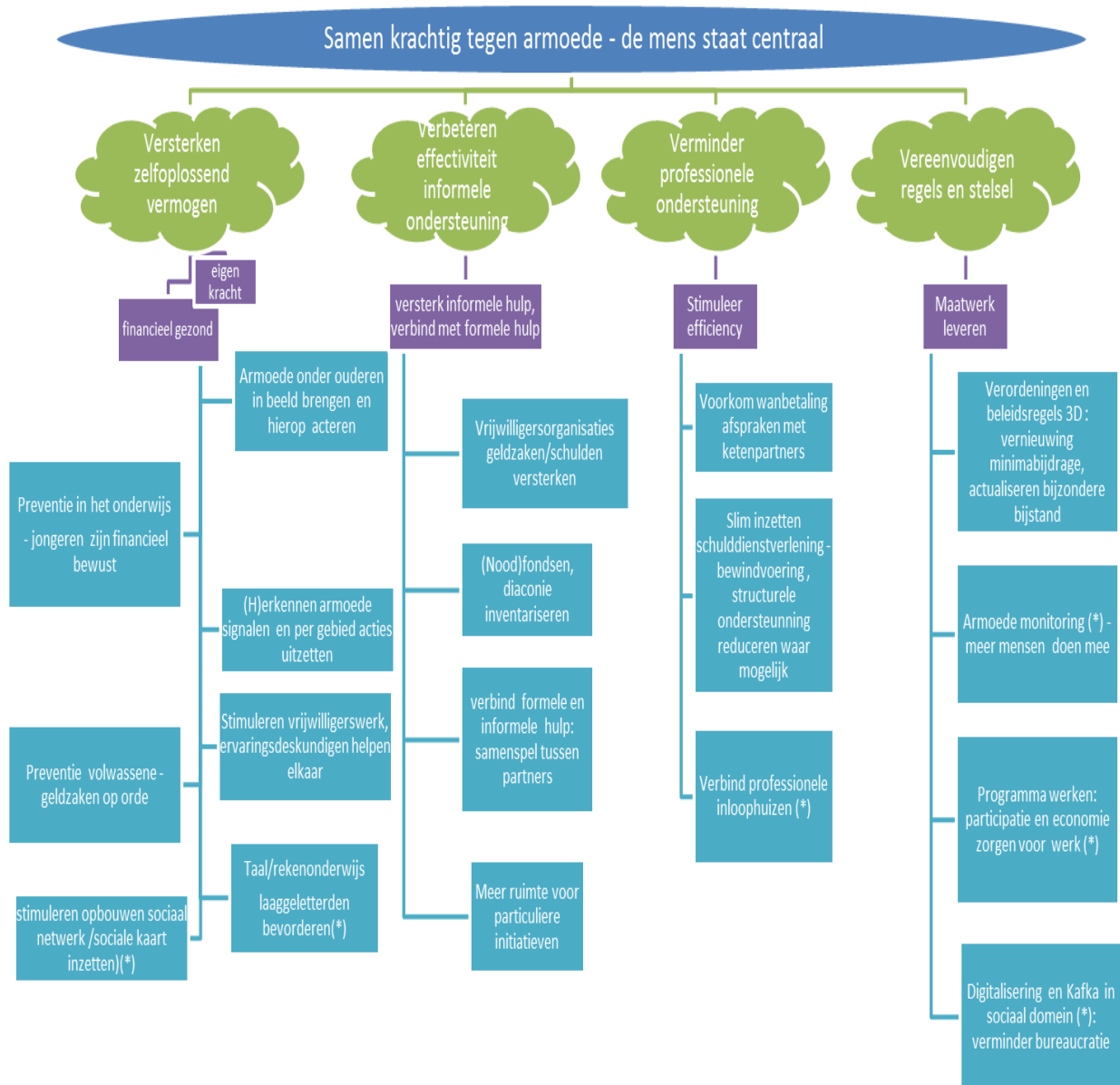
We gaan samen krachtig tegen armoede strijden. Aan de slag!

7. Bijlage 1: Armoede-aanpak in één oogopslag

De geformuleerde doelen, inspanningen en acties in deze armoede-aanpak worden in onderstaande afbeelding weergegeven.

Aan de hand van een zogenaamd DIM-model zijn de aangedragen acties ontwikkeld. DIM-model staat voor doel, inspanningen en maatregelen/acties.

(*) Een aantal acties zijn reeds in gang gezet en/of maken deel uit van een ander gemeentelijk programma. Deze zijn aangeduid met een (*). We geven hiermee de verwevenheid van het onderwerp armoede aan in het hele sociale domein.

8. Bijlage 2 : Wethouder in gesprek met ouders in de bijstand

Wethouder Stella van Gent sprak begin september met een aantal inwoners die een bijstandsuitkering en kinderen onder de achttien hebben. Ze wilde graag weten wat hun ervaringen zijn met het Kindpakket en andere voorzieningen. “Het was een open gesprek met betrokken ouders. Het heeft hele concrete informatie opgeleverd die we kunnen gebruiken om mensen met een uitkering beter te ondersteunen”, zegt Van Gent. Vertegenwoordigers van de WWB cliëntenraad en het Wmo-platform waren bij het gesprek aanwezig.

Kindpakket

Alle aanwezigen vertelden het Kindpakket te gebruiken en tevreden te zijn over de dingen en activiteiten die ze ermee kunnen betalen. Via het Kindpakket kunnen ouders 339,00 euro per kind krijgen om te sporten of muzieklessen te volgen, kaartjes te kopen voor de bioscoop of theatervoorstellingen of een identiteitskaart te betalen. Ouders gebruiken het Kindpakket ook voor zwemlessen voor diploma A of een laptop voor brugklassers.

De ouders gaven aan dat de bijdrage van het Kindpakket niet genoeg is voor het lesgeld van het Centrum voor de Kunsten. Ook wisten ze niet allemaal wat de Stichting Leergeld voor hen kan betekenen. Daarnaast gaven ze de gemeente de tip om brieven op maat te sturen, omdat ouders met kinderen van vier andere informatie nodig hebben dan ouders van pubers. In het gesprek werd duidelijk dat niet alle scholen hetzelfde omgaan met ouderbijdragen en geld voor schoolexcursies.

Bonnetjes

De wethouder wilde weten of de gemeente de minimabijdrage automatisch moet overmaken en niet meer moet vragen naar bonnetjes. De ouders zien graag dat de gemeente handelt op basis van vertrouwen in de cliënten. Maar ze maken zich wel zorgen dat niet iedereen het geld echt aan de kinderen besteedt als het automatisch op de rekening komt.

Gebiedsteams

De meeste ouders kenden de gebiedsteams niet. Het gebiedsteam kan met gezinnen meedenken om mee te kunnen doen in de samenleving. Ook werd duidelijk dat ze niet alle voorzieningen en instanties (bijvoorbeeld de kledingbank) kennen die hen kunnen helpen.

Wethouder Van Gent wil in gesprek blijven met ouders die een bijstandsuitkering hebben.

9. Bijlage 3: Vrijwilligersorganisaties in gesprek over de armoede-aanpak

Vertegenwoordigde organisaties:

WWB Cliëntenraad, Wmo platform, Schuldhulpmaatje, De Loodsboot, Voedselbank Bolsward, Voedselbank Súdwest-Fryslân, Voedselbank Sneek, Stichting Present Súdwest-Fryslân, Dorcas Sneek, Humanitas thuisadministratie, Leger des Heils, De Schuilplaats, Stichting Leergeld, Vluchtelingenwerk Noord Nederland, Gemeente Súdwest-Fryslân: Sociaal Domein, Gebiedsteam Sneek Noord, Gebiedsteam Bolsward.

Structuur bijeenkomst op 6 oktober 2015

Tijd	Activiteit
10.00	Aftrap van de bijeenkomst door Agatha Vreeling, gevolgd door een voorstelronde.
10.10	Gerbrig Fekken leidt de bijeenkomst in en bespreekt met de aanwezigen de aanleiding voor deze bijeenkomst. In het beleidsplan Veerkracht in het Sociaal Domein (vastgesteld door de gemeenteraad) wordt het benutten van de eigen kracht van de burger benadrukt en o.a. dat we vanaf 1 januari 2015 werken met gebiedsteams. Hierbij maakt men zich zorgen om de armen van de gemeente Súdwest-Fryslân en is een nieuwe aanpak in dit domein nodig.
10.20	Men deelt zich op in groepen en bespreekt een deelonderwerp van de armoede aanpak.
11.40	Bespreeken van de resultaten.
12.00	Afsluiting. Er wordt een vervolgspraak gepland in februari 2015.

Resultaat overleggroepen

Sheet 1: Versterken zelf oplossend vermogen

Preventie in het onderwijs

- Wat doet het onderwijs (basis en voortgezet) aan preventie?
- Scholen bewust maken van kosten excursies en feestjes
- Les in omgaan met geld in voortgezet onderwijs bijv. F.S.U. jongeren, LEF/Eurozakgeld spel

Preventie van volwassenen

- Soort van routeplanner, zodat je gemakkelijk aan geld kunt komen
- Cursus Eurowijzer van vluchtelingenwerk verbreden (LINK!)
- Cursus doorvragen of ze begrepen hebben wat er is gezegd
- Communicatie en begeleiding bieden: tot de mens doordringen en 'terugvragen'

Stimuleren sociale netwerken

- Connecties onderling versterken: maar hoe? Coördineren van activiteiten

Armoede onder ouderen

- Verlies van partner (die de financiën deed) doet men terugtreden in bedrag AOW
- Oog hebben voor zorgmijders
- Preventief huisbezoek aan ouderen
- Advies aan gebiedsteams: vasthoudend zijn en terugkoppelen
- Verhoging van inkomen
- Voorzieningen meer bekendheid krijgen, als ook het helpen bij het aanvragen hiervan

Herkennen van armoedesignalen

- Voorzieningen moeten betaalbaar blijven (betalingsdrempel)
- Als mensen niet meer kunnen komen, in actie komen
- Sommige organisaties hebben een potje (passage)
- Gemeente zorg voor een fonds
- Gemeente faciliteer organisaties om iedereen mee te laten doen

Stimuleren van vrijwilligerswerk

- Faciliteren initiatieven (marktkraam, vergaderruimte)

Taal/rekenonderwijs laaggeletterden

- 37% van Nederland is laaggeletterd of begrijpt niet wat er in correspondentie staat
- Onduidelijk hoeveel mensen fatsoenlijk met een computer om kunnen gaan

Sheet 2: Verbeteren effectiviteit informele ondersteuning

Vrijwilligersorganisaties geldzaken/schulden versterken

- Gezamenlijke website opzetten om zo krachten te bundelen → voor welke groep je opkomt

- Regiefunctie gebiedsteam: Eenmaal 'financieel met de billen bloot' bij een gebiedsteam
- Informele lijn moet korter → organiseren van bijeenkomsten tussen organisaties
- Privacy

Noodfonds en diaconie verbinden

- Per gebiedsteam 1 aanspreekpunt aanstellen
- Cure and care: niet alleen oplossen van het probleem, ook aandacht voor de mens

Verbind maatschappelijke organisaties

- Huisartsen ook meenemen
- Combineren met maatschappelijke organisaties

Meer ruimte particuliere initiatieven

- Fondsen oprichten
- Innovatiefonds: zonder criteria!

Opmerkingen: Maak inzichtelijk wat er is. Aandacht. Goede buur!

Sheet 3: Verminder professionele ondersteuning

- Moet absoluut blijven, wel efficiënt werken. Niet wegbezuinigen. Laat het bij de professionals waar het moet in verband met deskundigheid. De ruggengraat moet professioneel blijven.

Verbind professionele inloophuizen

- Zorgplicht van de overheid
- Stichting Present: alleen toegang via Professional naar st. Present
- GGZ: Puur psychosociaal, signaleert onvoldoende over financiële situatie.
- Signalering van huisartsen: Wel doorgeven aan maatschappelijk werk
- GGZ, politie, gebiedsteams verbinden met huisartsen en professionals.

Slim inzetten schulddienstverlening

- Professionele bewindvoerders geven niet altijd voldoende openheid bijv. → In- en uitgaven worden niet meegegeven aan de klant. Bewindvoering is een zwaar middel en is kostbaar.
- Vrijwilligersorganisaties geven gratis advies: kan 'schuren' met professionals.
- Ondersteuning nodig: hoe kom je van bewindvoering af?
- Deurwaarders/incassobureaus erkennen de vrijwilligers niet. Rugdekking van professional nodig
- Inzet vrijwilligers loopt soms stuk door ontbreken van vordering in de zelfredzaamheid. Dan is het de verantwoordelijkheid van de professional.

Voorkom wanbetaling

- Per organisatie contactpersonen: bij gebiedsteams zijn afspraken corporaties, dit uitgebouwen
- Woningbouwvereniging na 1 maand huurachterstand of 1 maand vooruitbetalen van de huur? .
- Bij nieuwe aanmelding zorgverzekering - factuur komt pas na ongeveer 2 maanden, m.n. voor vluchtelingen onoverzichtelijk
- Woningbouwvereniging: "sociale" instelling weer terug!

Sheet 4: Vereenvoudig regels en stelsel

- Je krijgt wat nodig is in jouw situatie, bijvoorbeeld verschillende voedselpakketten.

Verordeningen en beleidsregels (kernwoord: begrijpelijk)

- Individuele inkomstenstoeslag omhoog met 150 euro per jaar
- Vluchtelingenwerk: zetten in op zelfredzaamheid: voor premie zorgverzekering eerste zes maand via uitkering inhouden? Tip: 2 betaalrekeningen: huishoudelijke rekening en betaalrekening.
- Op gemeentehuis: vast contactpersoon voor verenigingen. Ingangspunt: minder regels, pragmatische aanpak.
- Overbruggingskrediet in geval van echtscheiding en schuldsituaties. Men ontvangt nu een bijdrage van Stichting Urgente Noden (SUN) in plaats van gemeente, geen uitkering nog mogelijk zolang men nog niet is ingeschreven op een nieuw adres.

Digitalisering en Kafka in het sociaal domein → deel zal wel digitaal zijn, deel niet (niet iedereen wil)

- Hoe bereiken we deze? Trainingen omgaan met pc/internet, gegeven door buurtverenigingen en ouderbonden
- Deel accepteren dat men dit kan/kunt; benut de krachten in de omgeving.
- Kan de gemeente doorgeven aan vrijwilligersorganisaties wie tot de doelgroep met een laag inkomen behoort, zodat vrijwilligersorganisatie niet opnieuw inkomenstoets hoeven te doen.

Overige punten: WWB cliëntenraad zoekt een ex-vluchteling, die zitting wil nemen in deze raad.

- Erkennen dat niet iedereen mee wil doen: er is geen medewerking van uit de persoon zelf (zorg mijden akkoord, mits er geen kinderen in het geding zijn en/of er geen overlast is voor de omgeving).

10. Bijlage 4: Gebiedsteams over de armoede-aanpak

Met 2 gebiedsteams is gesproken over wat is nodig voor de gemeentelijke armoedeaanpak. Aan de hand van het zogenaamde DIM-model (dit staat voor: doel, inspanningen en maatregelen - zij bijlage 1) is in kleine groepen besproken wat nodig is om armoede te bestrijden. Daarbij stond de beantwoording van drie vragen centraal:

1. Herken je deze voorgestelde acties voor het bestrijden van armoede en wat is nodig om het beoogde resultaat te bereiken?
2. In het kader van deze armoede aanpak - waar is (nog meer) behoefte aan?
3. Welke rol kan het gebiedsteam spelen?

Na de brainstormsessie was er gelegenheid van ongeveer 10 minuten om deze materie kort door te spreken, in voorbereiding op 6 oktober.

Samenvatting

Uit het gesprek blijkt dat de gebiedsteams tegen veel regels aanlopen. Niet zozeer voor zichzelf, maar wel voor de beoogde doelgroep. Dit kan het lastig maken voor deze inwoners om zich een weg te banen door het doolhof van regels. Er werd verder door de gebiedsteams gevraagd of er een potje is voor schuldhulpdienstverlening voor uitzonderlijke gevallen (*1). Zo nu en dan kon het voorkomen dat de doelgroep niet in aanmerking kwam voor minima of andere bijdrage en toch in de schulden zat. Dit leidde naar het volgende punt: hoe help je iemand met schulden? De personen in kwestie zijn vaak te angstig om zich uit te laten over het feit dat men in de schulden zit en vinden het derhalve lastig om hierover een gesprek te beginnen. Zij pleiten dan ook voor meer voorlichting, zowel door de gemeente als het Rijk (bijvoorbeeld in een Postbus 51 spotje). Een idee is om, net zoals de gebiedsteams samenwerken met woningcorporaties bij het ontdekken van een huurbetalingsachterstand, ook een dergelijk samenwerkingsverband op te stellen met zorgverzekeraars binnen het kader van de wet. Ten slotte is nog genoemd door een aantal personen binnen de gebiedsteams om een aantal zaken standaard te maken binnen het onderwijs in het kader van voorlichting. En dan niet eenmaal, maar meermaals. Het gaat dan voornamelijk om voorlichting op het gebied van gezondheid en financiën. Het gebiedsteam speelt een rol in het signaleren, informeren en zonedig doorverwijzen. Weten wat er is in eigen wijk/dorp.

- (*1): de beleidsregels schulddienstverlening kent een hardheidsclausule dat wil zeggen dat in bijzondere gevallen gemotiveerd kan worden afgeweken van de bepalingen in de regeling, indien onverkorte toepassing daarvan aanleiding zou leiden tot disproportionele onredelijkheid of onbillijkheid. Oftewel: het gebiedsteam heeft voor schulddienstverlening het mandaat om integraal maatwerk te kunnen leveren. Het gebiedsteam beschikt ook over budget voor schulddienstverlening.